

Oslo, 9. desember 2023

Kultur- og likestillingsdepartementet
v / Statsråd Lubna Jaffery

Innspill til statsbudsjettet 2025 fra Norges kulturvernforbund

Norges kulturvernforbund er paraplyorganisasjonen for de landsdekkende kulturvernorganisasjonene. Vi sender her våre innspill til statsbudsjettet for 2025. Vi anser innspillene å være i tråd med nasjonale mål og internasjonale forpliktelser på feltet, og med regjeringens egne prioriteringer som er fremmet i Hurdalsplattformen.

1. Det frivillige kulturvernet må styrkes

Innledningsvis vil vi igjen takke Kultur- og likestillingsdepartementet for å fremme kulturfrivilligheten, og for en god prosess rundt utarbeiding og oppfølging av «Rom for deltakelse- regjeringens kulturfrivillighetsstrategi». Dette er en viktig satsing som vil komme mange til gode, ikke minst lokalt.

Kulturfrivilligheten skaper viktige arenaer for aktivitet, læring, mestring, fellesskap og demokratibyggning. Men selv om det frivillige kulturvernet er en del av dette, blir vi ikke prioritert på samme måte som de andre områdene. Når det gjelder kulturvernfeltet, har fokuset primært har vært på institusjonene (arkiv, bibliotek og museum). Dette til tross for at regjeringen har et eget nasjonalt mål om «et fritt og uavhengig kulturliv som tar vare på og formidler kulturarv», som det frivillige kulturvernet i stor grad bidrar til.

Det frivillige kulturvernet fremmes også i Hurdalserklæringen. Her omtales kulturarv som et viktig område i kulturpolitikken, med et eget avsnitt om at «kulturarven skal løftes frem». Her står det blant annet at regjeringen vil bidra til å samle og koordinere sektoren, støtte den frivillige innsatsen, som er helt avgjørende på feltet, og løfte fram var kristne og humanistiske kulturarv. Dette konkretiseres med noen viktige, gode og konkrete punkter, blant annet at regjeringen vil sørge for at frivillige landsdekkende kulturvernorganisasjoner får grunnstøtte av staten. Vi etterlyser en oppfølging av dette punktet.

Kulturvernforbundets 31 medlemsorganisasjoner, med rundt 2600 lokallag og 270 000 medlemmer totalt, gjør en betydelig innsats med å ta vare på, dokumentere, istandsette og formidle kulturarven vår. Likevel er det kun 12 av organisasjonene som mottar driftstilskudd i dag, og flere av disse får kun en beskjeden statlig grunnstøtte i forhold til den viktige jobben de utfører. Det har i realiteten ikke vært noen utvikling på grunnstøtteordningen på mange år, snarere en realnedgang i tilskuddene. Vi vet av erfaring at de organisasjonene som får driftstilskudd, har en enda mer effektiv drift, med mere aktivitet og prosjekter.

Vi ber derfor om en opptrapping av grunnstøtten, slik at alle våre medlemmer får grunnstøtte i løpet av inneværende stortingsperiode.

Organisasjonene tilhører de ulike departementers sektoransvar for ivaretagelse av kulturminner, og vi vil anmode alle de aktuelle departementene om det samme, slik at man får et felles løft for det frivillige kulturvernet.

15 av våre medlemsorganisasjoner faller inn under Kulturdepartementets sektoransvar. Kun fem av disse får grunnstøtte i dag. Vi ønsker at potten økes, slik at flere kommer inn på ordningen, og slik at de som allerede mottar tilskudd, får en etterlengtet og nødvendig økning. Dette er spesielt viktig nå som vi står ovenfor usikre tider, med økte utgifter på alle områder.

Vi har tidligere foreslått at det settes av en egen pott til de minste organisasjonene, som forvaltes på egnet måte. Det kan for eksempel være en pott som forvaltes av departementet eller direktoratet, eller av oss i Kulturvernforbundet. Dersom vi skal forvalte en slik pott, så forutsetter det økte ressurser i vårt sekretariat. Midlene kan fordeles etter ulike modeller, f.eks. etter antall medlemmer, gis som like tilskudd eller etter søknad. Under budsjettøringen på Stortinget i oktober, ble det vist interesse for dette forslaget, og vi har i etterkant fått beskjed om at dette er fulgt opp med departementet. Vi anmoder at det settes av midler til dette på statsbudsjettet i 2025.

For vår egen del, har Kulturvernforbundet fått flere medlemmer de siste årene, uten noen større økning i tilskuddene. Vi har i flere år bedt om en økning for å bistå medlemsorganisasjonene på en bedre måte, og være pådriver for utvikling og ulike samordningsprosjekter, uten at dette er imøtekommet.

Kulturvernforbundet jobber nå med å etablere regionale kulturarvnettverk i alle landets fylker. Vi ser et stort behov for dette, og har fått tilskudd fra både Trøndelag og Vestland fylkeskommune. Det er imidlertid en svært omfattende jobb, og vi trenger en ekstra ressurs i sekretariatet for å jobbe dedikert med dette. I november 2023 sendte vi en søknad om såkornmidler til dette, fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Vi har også lagt dette inn i vår søknad om driftsstøtte for 2025. Denne satsingen er i tråd med regjeringens ønsker om samordning og økt aktivitet i kulturfrivilligheten. Vi håper derfor at departementet setter av midler til dette i budsjettet for 2025, både til Kulturvernforbundet og andre aktører og initiativ i forhold til dette.

Vi ber om at kap. 320, post 74 Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m. økes med minimum 20 mkr øremerket Kulturvernforbundet og de landsdekkende kulturvernorganisasjonene.

I tillegg er det viktig at det opprettholdes støtte til ulike **prosjekter** på kulturvernfeltet, og at disse ikke er politisk styrt. **Vi ber om at kap. 320, post 55 Norsk Kulturfond økes med minimum 5 millioner kroner.**

2. Samarbeidet mellom museene og det frivillige kulturvernet må styrkes

Kulturvernorganisasjonene har utstrakt samarbeid med både arkiv og museer, og mener at dette samarbeidet bør styrkes, i tråd med forslag fremmet i Hurdalserklæringen. Arkivverket har ansatt en egen frivillighetskoordinator for sitt område, har jevnlig møter med flere av organisasjonene og konkrete avtaler om samarbeid. Vi mener det er behov for en styrking av samarbeidet også på museumsfeltet.

Til tross for en rekke eksempler på samarbeid mellom museene og det frivillige kulturvernet, er vår erfaring er at museumsreformen har bidratt til et økt skille mellom disse aktørene, med vektlegging av museenes profesjonalitet. Vi viser her til boken «Frivillig kulturvern. Et kulturvern innenfra», som ble lansert av Telemarksforskning i 2021. Denne forskningsrapporten slår fast det frivillige kulturvernets unike kompetanse.

Vi anmoder vi at det settes av øremerkede bevilgninger over statsbudsjettet for å utvikle gode samarbeidsformer mellom museene og organisasjonene. Vi foreslår at det settes av minst 2 mkr til dette formålet på Kap. 328 Museer m.m. Post 78: Andre museums- og kulturverntiltak, og et tilsvarende beløp over kap. 320, post 74 Tilskudd til organisasjoner.

I oppfølgingen av Museumsmeldingen, anmoder vi også om at det settes av økte midler til formidling, forskning og kystkultur, som trekkes frem som viktige satsingsområder.

Det frivillige kulturvernets egenverdi

I forslaget til Statsbudsjett for 2025, omtales samspillet mellom museer og de frivillige omtales som en «verdifull ressurs», som blant annet bidrar til lokal forankring og større aktivitet. Videre står det at den frivillige innsatsen er avgjørende for mye virksomhet i museene. Vi takker for denne omtalen, men viser samtidig til at det frivillige kulturvernet ikke bare er til for museene.

Vi mener at organisasjonene bør være en del av bildet ift. et felles, overordnet mål om å ta vare på kulturarven, og at det må utarbeides mål og tiltak for å styrke begge aktører.

3. Videregående opplæring og studieforbund

Videreføring av kompetanse er avgjørende for å ta vare på kulturarven vår, både den immaterielle og de fysiske kulturminnene. Vi er glade for å dette også er tatt med i Hurdalsplattformen, med tiltak for både videregående utdanning og livslang læring. Her står det blant annet at regjeringen vil:

- innføre en særskilt grunnfinansiering for kulturarvskoler, og sikre at skolene også kan ta inn voksne uten rett til videregående opplæring i disse fagene, og
- styrke rollen til studieforbundene og det frivillige opplæringstilbudet.

Vi takker for at disse viktige punktene i stor grad er fulgt opp i statsbudsjettet for 2024, og ber om at dette følges opp i statsbudsjettet for 2025.

Til slutt vil vi anmode departementet om å sette av økte ressurser internt i Kulturrådet til oppfølging av UNESCO-konvensjonen om immateriell kulturarv. Det er i dag en halv stilling dedikert til dette viktige ansvarsområdet.

Vi informerer for øvrig om at vi sender tilsvarende brev til Klima- og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet, for å få en helhetlig satsing på kulturvernfeltet i 2025.

Lykke til i budsjettprosessen!

Med vennlig hilsen
Toril Skjetne
Generalsekretær
Norges kulturvernforbund